

ปัญหาในการจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทย

นางสาวจันทิมา จันทรโคติกา

002654

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

แผนกวิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2521

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Problems in Business Tax Collection in Thailand

Miss Jantima Jandragholica

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master Accounting

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

ปัญหาในการจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทย

โดย นางสาวจันทิมา จันทรโคติกา

แผนกวิชา การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ไพจิตร โรจนวานิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณนาค)

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชนี พรรณเชษฐ์)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ไพจิตร โรจนวานิช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาในการจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทย
ผู้นิพนธ์	นางสาวจันทิมา จันทรโคติกา
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ไพจิตร โรจนวานิช
แผนกวิชา	การบัญชี สาขาการบัญชีทั่วไป
ปีการศึกษา	2520

บทคัดย่อ

บทนำ

ภาษีการค้าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐประเภทหนึ่ง แต่ก็มีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาการจัดเก็บภาษีการค้าหลายด้าน ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เช่น ในหลักความเป็นธรรมของภาษี มีข้อวิจารณ์ว่า ภาษีการค้าไม่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี เพราะการจัดเก็บไม่เป็นไปตามหลักความสามารถของผู้เสียภาษี ในทางปฏิบัติมีข้อวิจารณ์หลายด้านเช่น ความยุ่งยากของผู้ประกอบการที่จะต้องรู้ว่าตนเป็นผู้ประกอบการประเภทใด หรือมีใครเป็นผู้ประกอบการค้าตามความหมายในประมวลรัษฎากร การคำนวณรายรับเพื่อเสียภาษี ซึ่งมีข้อกำหนดไว้อย่างกว้างซึ่งอาจผิดไปจากสภาพความเป็นจริงทางธุรกิจ และด้านอัตราภาษีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นเหตุให้มีการเสียภาษีผิดอัตราขึ้น

จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องนี้มีอยู่สามประการ คือ.-

ก. เพื่อศึกษาความเป็นมาของภาษีการค้าในประเทศไทยว่า มีวิวัฒนาการจัดเก็บมาอย่างไร

ข. เพื่อศึกษาถึงความ เป็นธรรมเนียมของภาชี และผลในทาง เศรษฐกิจของภาชี การกา

ค. เพื่อศึกษาปัญหาข้ออุปสรรคของภาชีการค้าในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ โดยแยกออกเป็น

1. ด้านบัญชีปฏิบัติประ มวรัชฎากร
2. ด้านผู้ประกอบการกา
3. ด้านการบริหารจัดเก็บ

เนื้อความ โดยย่อของการศึกษา

ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้แบ่งออกเป็น 8 บท โดยแยกการศึกษาออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้.-

ในบทที่ 1 เกี่ยวกับบทนำ เพื่อเน้นให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ปัญหา และวิธีการที่จะศึกษาวิจัย

ในบทที่ 2 เรื่องหลักการและประเภทภาชีการค้า จะกล่าวถึงภาชีการค้าว่ามีลักษณะเป็นภาชีที่จัดเก็บจากการบริโภคประเภทหนึ่ง และจัดให้อยู่ในจำพวกภาชีการค้า โดยจะกล่าวรวมไปถึงรูปแบบต่าง ๆ ของภาชีที่จัดเก็บจากการบริโภคด้วย

ในบทที่ 3 จะกล่าวถึงความ เป็นมาของภาชีการค้าในประเทศไทยว่า ประเทศไทยได้ใช้นโยบายการภาษีอากรมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน การจัดเก็บภาชีทางอ้อมลักษณะเดียวกับภาชีการค้าก็ได้มีมาช้านานจนถึงปี พ.ศ. 2475 จึงได้มีพระราชบัญญัติ "ภาชีการค้า"¹ ขึ้น และต่อมาก็ได้ถูกกำหนดรวมไว้เป็นภาชีชนิดหนึ่งในประมวลรัษฎากรจนถึงทุกวันนี้

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 50 หน้า 90 วันที่ 17 เมษายน 2476

ในบทที่ 4 เรื่องความเป็นธรรมและผลในทางเศรษฐกิจของภาษีการค้า

1. มีการวิจัยเกี่ยวกับคำวิจารณ์ที่ว่า ภาษีการค้าเป็นภาษีที่ไม่ได้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี เพราะการจัดเก็บมิได้เป็นไปตามความสามารถในการเสีย โดยได้ทำการวิจัยด้วยวิธีการ
 - ก) แบ่งครัวเรือนทั่วประเทศออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามระดับรายได้ออกเป็น 8 กลุ่ม
 - ข) กระจายปริมาณภาษีการค้าตามรูปแบบการใช้จ่ายของครัวเรือนเพื่อศึกษาว่า ภาระภาษีการค้าจะตกอยู่กับกลุ่มรายได้ใดมากที่สุด
 - ค) หาอัตราการเสียภาษีการค้าที่แท้จริง

ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุดเป็นผู้รับภาระภาษีการค้าอัตราสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนรายได้ที่ได้รับ ซึ่งเป็นข้อยืนยันคำวิจารณ์ความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีการค้าไว้อีกข้อหนึ่ง

2. ศึกษาผลในทางเศรษฐกิจของภาษีการค้า และหนทางที่รัฐบาลสามารถที่จะใช้ภาษีการค้าเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ

- เช่น
- ก) ผลในด้านการบริโภคและการเก็บออม
 - ข) ผลในด้านการลงทุน
 - ค) ผลในด้านการนำสินค้าเข้า
 - ง) ผลในด้านการกำหนดรูปแบบการบริโภค
 - จ) ผลต่อรายได้ของรัฐบาล

ง. ปัญหาในด้านการปฏิบัติประมวลรัษฎากร ด้านผู้ประกอบการ และการบริหารงานการจัดเก็บภาษี ได้นำมากล่าวไว้ในบทที่ 5, 6 และ 7

สรุปและขอเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงความเป็นมาของภาษีการค้าในประเทศไทย และปัญหาต่าง ๆ ของภาษีการค้า พบว่า การจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการจัดเก็บในรูปแบบต่าง ๆ กัน และมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามยุคสมัย ซึ่งเป็นการจัดเก็บจากการประกอบกิจการค้าของประชาชน และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การที่จะเลิกเก็บภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีการค้า และหันไปจัดเก็บภาษีทางตรงแต่เพียงอย่างเดียว รายได้ของรัฐย่อมไม่เพียงพอ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า ภาษีการค้ายังคงเป็นภาษีทางอ้อมที่ประเทศไทยจะต้องจัดเก็บอยู่ เพื่อนำรายได้มาบริหารประเทศ แม้ว่า การจัดเก็บภาษีการค้าจะยังมีปัญหาต่าง ๆ อยู่ ดังที่ได้นำการศึกษาถึงปัญหาเหล่านี้ เช่น ปัญหา ความไม่เป็นธรรม คานเศรษฐกิจ คานบหนักผู้ถือประมวลรัษฎากร คานผู้ประกอบการค้า คาน การบริหารการจัดเก็บ และคาดว่าจะยังคงมีปัญหาลอื่น ๆ อีก

ฉะนั้น เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นให้โดยล ควรจะได้มีการดำเนินการดังนี้

- ก. เพิ่มอัตราภาษีการค้าสำหรับสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยให้สูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และลดอัตราภาษีการค้าหรือลดเก็บภาษีการค้าจากสินค้าที่จำเป็นในการครองชีพเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีการค้ามากยิ่งขึ้น
- ข. เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ให้มีการยื่นแบบแสดงรายการ (ภ.ค.4)² เพื่อเสียภาษีได้เพียงแห่งเดียว ณ สำนักงานสรรพากรอำเภอ เพื่อสะดวกต่อการควบคุมจำนวนการยื่นว่า ได้มีการยื่นแบบไว้ครบถ้วนถูกต้องทุกเดือนหรือไม่ เพื่อเป็นการเร่งรัดการจัดเก็บภาษีให้โดยผลมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้รายชื่อและเลขทะเบียนการค้าของผู้ประกอบการค้าในมือของเจ้าหน้าที่สรรพากรอำเภอต้องทันสมัยอยู่เสมอ
- ค. ส่งเจ้าหน้าที่ออกศึกษาควบคุมกิจการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่หรือออกสำรวจผู้ประกอบการค้าที่ยังมิได้จดทะเบียนการค้า เพื่อเรียนรู้ถึงสภาพที่แท้จริงของกิจการหรือธุรกิจ

² แบบแสดงรายการเสียภาษีการค้า

ประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในการที่จะนำไปบริหาร การจัดเก็บภาษีหรือ
ทำการตรวจสอบภาษีต่อไป

ง. นำระบบงานคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยบริหารการจัดเก็บภาษีการค้าให้มาก
ยิ่งขึ้นกว่าการเก็บตัวเลขเพียงอย่างเดียว โดยให้ช่วยจัดเก็บรายชื่อและเลขทะเบียนการค้า
ของผู้ประกอบการค้าให้ทันสมัยอยู่เสมอ ช่วยทำการวิเคราะห์และตรวจสอบแบบ ภ.ค.4
เบื้องต้น รวมทั้งให้ช่วยประเมินภาษีการค้าเพิ่มเติมจากผู้ประกอบการค้าที่ชำระภาษีไว้ไม่ถูก
ต้องควย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Problems in Business Tax Collection in Thailand
Name Miss Jantima Jandragholica
Thesis Advisor Mr. Paichitr Rojanavanith
Department Accountancy
Academic Year 1977

ABSTRACT

Business tax is an important source of revenue for Thailand. Criticisms on business tax cover a number of aspects both in theory and practice. For example, on the equity aspect, it is said that business tax is contrary to the ability-to-pay principle; in practice, on the problem of specifying liable persons, traders usually find it difficult to determine whether they themselves are liable traders under the provisions of the Revenue-Code; on the problem of calculating the amount of tax payable, the ever-changing tax rates are often blamed for making the task of calculating the correct amount of tax payable unnecessarily difficult.

The objectives of this thesis are:

- a. to see how business tax in Thailand has been developed since Sukhothai period;
- b. to study the equity aspect and other economic effects of business tax in Thailand; and

- c. to investigate in detail the areas that hinder the smooth operation of business tax in Thailand and these are:
1. problems concerning the provisions of the Revenue Code;
 2. problems concerning traders; and
 3. problems of administration of the tax.

This thesis consists of eight chapters. Chapter I is the introduction which, apart from citing the importance of business tax, states the objectives, problems, scope and methods of the study that follows. Chapter II deals with general knowledge of business tax which is a form of tax on consumption. The history of business tax since sukhothai period forms the first part of Chapter III and it is evident from this part that there has been some kind of tax policy in Thailand since that period. The elaboration of the structure of existing business tax in Thailand completes this chapter.

The second objective is pursued in Chapter IV which consists of two parts. The first part is an empirical study on the equity aspect of business tax or in other words it tries to prove mathematically whether business tax as existing today in Thailand adheres to the generally accepted ability-to-pay principle. The result clearly shows that this is not the case for it is found that effective tax rate is highest for the lowest income class and lowest for the highest income class. The second part of Chapter IV

deals with other effects the business tax might have on the economy and subsequently explores the government's possibilities of using business tax as a policy instrument to help solve various economic problems.

Chapter V, VI and VII contemplate the collection problems; while chapter V tackles those collection problems which are the direct results of the provisions of the Revenue Code, Chapter VI takes on those arising from traders. The problems concerning the administration of the tax are discussed in Chapter VII and this completes all collection problems visualized.

As well as concluding the study, Chapter VIII provides suggestions to improve the present tax form of business tax in Thailand. These include raising tax rate for luxury goods, reducing tax rate for necessary goods and modernizing the administration of business tax by making more use of computers and data processing technique.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของภาคการศึกษาปริญญาโท สาขาการบัญชีทั่วไป ผู้เขียนได้เลือกศึกษากันว่าในหัวข้อเรื่อง "ปัญหาในการจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทย" เพราะเห็นว่า ภาษีการค้าเป็นภาษีที่ก่อความยุ่งยากให้ทั้งผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บอยู่เสมอ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพระราชบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรอยู่เสมอ และภาษีการค้ายังเป็นแหล่งรายได้สำคัญแหล่งหนึ่งของรัฐ ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาทั้งความเป็นมาของภาษีการค้าและปัญหาต่าง ๆ ในการจัดเก็บ เพื่อให้ผู้เขียนจะสามารถรวบรวมและหาข้อมูลได้ เพื่อจะได้เป็นความรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารภาษีอากรของรัฐ อาจจะสามารถนำเอาปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการจัดเก็บภาษีการค้าให้สะดวก และเป็นประโยชน์แก่รัฐยิ่งขึ้น

ผลสำเร็จของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาจากเจ้าหน้าที่ในกรมสรรพากร ในด้านการให้ข้อมูลและความกระจ่างในปัญหาต่าง ๆ หลายท่าน โดยเฉพาะ ท่านอาจารย์ไพจิตร โรจนวานิช และอาจารย์ ดร.สมชัย ฤชุพันธ์ ผู้ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์แนะนำในการเขียนและความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเป็นอย่างมาก คุณอรุณ เกตุพงศ์ และคุณศุภรัตน์ กวีวัฒน์กุล ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้ความอนุเคราะห์ในการช่วยแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงแก่ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ หากสาระในวิทยานิพนธ์นี้มีส่วนที่อยู่บ้าง ผู้เขียนขอขอบแก่อาจารย์ไพจิตร โรจนวานิช ไว้ทั้งหมด ส่วนขอบพระคุณบิดพลาคอันใดที่ปรากฏอยู่ ผู้เขียนขอรับไว้แต่ผู้เดียวทั้งหมด พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณคุณขวัญรัช ชนกกาญจน์ ซึ่งให้ความกรุณาในด้านการพิมพ์และจัดรูปเล่มวิทยานิพนธ์นี้

จันทิมา จันทรโกลิกา

สารบัญ

	๒ หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
บทที่	
1. บทนำ.....	1
- ความเป็นมาเกี่ยวกับปัญหาการจัดเก็บภาษีการค้า.....	1
- จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	3
- ขอบเขตของการศึกษา.....	4
- วิธีการศึกษา.....	4
- ข้อมูล.....	5
2. หลักการและประเภทของภาษีการค้า.....	7
- ภาษีที่จัดเก็บจากการบริโภค.....	7
- ภาษีการค้าขาย.....	10
3. ภาษีการค้าในประเทศไทย.....	13
- วิวัฒนาการของการจัดเก็บภาษีการค้าในประเทศไทย.....	13
- ภาษีการค้าในปัจจุบัน.....	25
4. ความเป็นธรรมและผลในทางเศรษฐกิจของภาษีการค้า.....	48
- ความเป็นธรรมของภาษีการค้า.....	48
- ผลในทางเศรษฐกิจของภาษีการค้า.....	66

5.	ปัญหาในค่านับบัญชีปีงบประมาณ	69
-	ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดตัวผู้เสียภาษี	69
-	ปัญหาเกี่ยวกับฐานภาษี	71
-	ปัญหาเกี่ยวกับอัตราภาษีการค้า	77
-	ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ	78
6.	ปัญหาคานการหลีกเลี่ยงภาษีการค้าของผู้ประกอบการ	82
-	การแจ้งยอดรายรับเพื่อเสียภาษีการค้าต่ำกว่าความเป็นจริง	82
-	การไม่จดทะเบียนการค้า	87
-	การแจ้งต้นทุนการผลิตต่ำกว่าความเป็นจริง	88
-	การไม่รับฐานภาษีของผู้เสียภาษีการค้า	90
7.	ปัญหาการบริหารงานด้านการจัดเก็บ	93
-	ปัญหาโดยทั่วไป	93
-	ปัญหาทางเดินของแบบและการเก็บรักษา	94
-	ปัญหาของการวิเคราะห์และตรวจสอบ	95
8.	สรุปและขอเสนอแนะ	99
	บรรณานุกรม	102
	ภาคผนวก ก.	103
	ภาคผนวก ข.	114
	ประวัติ	127